

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Drinkwaterverbinding Overijssel

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

1 Advies voor de inhoud van het MER

Drinkwaterbedrijf Vitens wil twee nieuwe drinkwaterverbindingen aanleggen in de provincie Overijssel. In het westen van de provincie is nu relatief veel drinkwater beschikbaar, terwijl in het oosten een tekort is. Het plan is om met twee ondergrondse pijpleidingen, met een lengte van ongeveer 90 kilometer, drinkwater te transporteren van het westen naar het oosten. Voor de besluiten hierover wordt een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De provincie Overijssel heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna: de Commissie) gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen MER.

Toelichting op reikwijdte onderzoek en besluitvorming

In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau¹ (NRD) staat dat eerst een plan-MER wordt opgesteld en daarna een project-MER. In het plan-MER worden de verschillende tracéopties onderzocht zoals voorgesteld door Vitens (zie figuur 1). Het gaat om twee alternatieven voor een noordelijk tracé en twee voor een zuidelijk tracé. Ook stelt de NRD voor om afzonderlijk een milieuvriendelijker alternatief voor ieder tracé in beeld te brengen. Vervolgens neemt de provincie Overijssel per tracé voorkeursbeslissingen voor het voorkeursalternatief (VKA).

Na de voorkeursbeslissing worden in een project-MER de VKA's voor het noordelijke en zuidelijke tracé in meer detail onderzocht. De definitieve tracés worden vastgelegd in een provinciaal projectbesluit. De NRD is opgesteld als onderzoeksopzet voor zowel het plan-MER als het project-MER en wordt, na afronding van het plan-MER, zo nodig nog aangevuld.

Advies Commissie uitsluitend over plan-MER

Dit advies van de Commissie gaat uitsluitend over de inhoud van het plan-MER. De inhoud van het project-MER is sterk afhankelijk van de uitkomsten van het plan-MER (zoals de milieu-aandachtspunten die uit het plan-MER volgen en de leemten in kennis), de inhoud van de voorkeursbeslissingen en de beoogde inhoud van het projectbesluit. Specifieke adviezen over bijvoorbeeld het alternatievenonderzoek en de effectbeoordeling in het project-MER zijn daardoor nu nog niet mogelijk.

Essentiële informatie voor het MER

Het MER moet voldoen aan de inhoudsvereisten voor een plan-MER.² De Commissie ziet dat de NRD al op een groot aantal punten helder aangeeft hoe het onderzoek wordt uitgevoerd. Ze waardeert dat de provincie ervoor kiest om voor de besluiten over de drinkwaterverbinding een MER op te stellen, ongeacht de vraag of dat juridisch verplicht is.

De Commissie stelt op onderdelen een andere, efficiëntere aanpak voor dan de NRD. Het doel van het plan-MER is het kunnen meewegen van het milieubelang bij het kiezen van twee VKA's. Ze adviseert om het onderzoek op de volgende punten aan te passen:

- **Breng milieuvriendelijke opties binnen de alternatieven in beeld.** Een afzonderlijk onderzoek naar een meest milieuvriendelijk alternatief is waarschijnlijk niet nodig. De Commissie adviseert om milieuvriendelijke opties in beeld te brengen door te zoeken

¹ Haskoning, 12 mei 2026. *Drinkwaterverbinding Overijssel – Notitie Reikwijdte en Detailniveau voor de mer-procedure.*

² Deze zijn opgenomen in het Omgevingsbesluit, artikel 11.3.

naar optimalisaties van de alternatieven van Vitens zélf en via een breed beeld van maatregelen die milieueffecten beperken, binnen en buiten de 250 meter-zone.

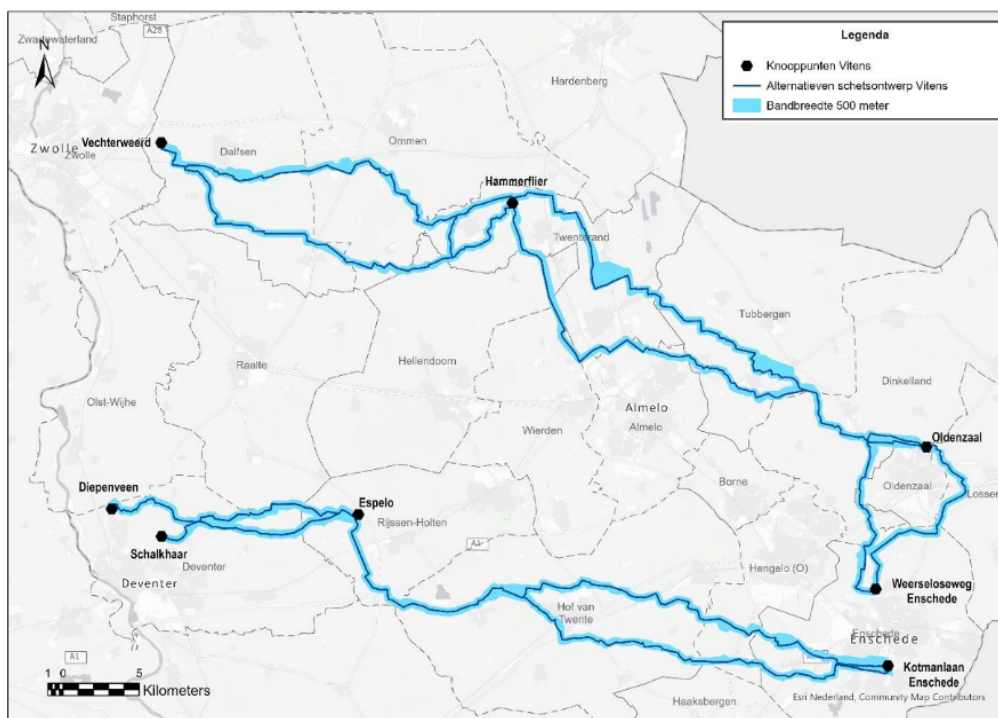
- **Focus in effectbeoordeling op de milieuvergelijking tussen alternatieven en locatie-specifieke knelpunten.** De Commissie ziet mogelijkheden om in de effectbeoordeling een verschil in focus en detailniveau aan te brengen tussen milieuthema's. Focus op thema's die tussen de alternatieven verschillen, zoals natuur, bodem, water en archeologie. Leg de nadruk op locaties waar aanzienlijke milieueffecten worden verwacht. Andere milieueffecten kunnen kwalitatief en op hoofdlijnen in beeld worden gebracht.

Bij beide onderdelen is belangrijk dat het onderzoek goed te volgen is, op inhoud en proces.

In aanvulling op de NRD beschouwt de Commissie de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat het MER voor het meewegen van het milieubelang bij de voorkeursbeslissingen over de nieuwe drinkwaterwinningen ook de onderstaande informatie moet bevatten:

- **Beleidskader.** Neem een actueel en compleet overzicht van relevante wet- en regelgeving en beleid op, inclusief de randvoorwaarden die daaruit volgen voor dit project.
- **Nut, noodzaak en afbakening.** In de NRD staat een beschouwende, kwalitatieve, onderbouwing van nut en noodzaak van het project voor het veiligstellen van de toekomstige drinkwatervoorziening. Geef kwantitatief inzicht hierin. In eerdere adviezen aan de provincie signaleerde de Commissie daarnaast dat een beeld van beleidsopties en de totale milieueffecten van de toekomstige drinkwaterstrategie nog ontbrak. Dit advies blijft staan. Beschrijf daarom in welk besluitvormingstraject dit wordt uitgewerkt.
- **Onderbouwing alternatieven en VKA's.** Beschrijf in het MER op hoofdlijnen hoe Vitens tot de alternatieven gekomen is. Gebruik hierbij actuele informatie over milieueffecten, waaronder in ieder geval de archeologische verwachtingen op basis van gemeentelijke verwachtingenkaarten. Geef helder inzicht in de milieueffecten van de VKA's.
- **Samenvatting van het MER.** Dit onderdeel verdient bijzondere aandacht. Besluitvormers en insprekers lezen vooral de samenvatting. Deze moet als zelfstandig document begrijpelijk en een goede afspiegeling zijn van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. Ze bouwt in haar advies voort op de NRD. Ze herhaalt slechts punten die al in de NRD aan de orde komen als dat voor een goed begrip van het advies nodig is of als ze voorstelt de aanpak op onderdelen aan te passen.

Figuur 1 Voorstel Vitens voor alternatieven voor de nieuwe drinkwaterverbinding (Bron: NRD).

Aanleiding MER

Drinkwaterbedrijf Vitens wil rekening houden met te verwachten ontwikkelingen in de vraag naar drinkwater en in de beschikbaarheid van drinkwaterbronnen voor de bevoorrading van het Oosten van provincie Overijssel. Daarom heeft het besloten om een nieuwe drinkwaterverbinding aan te leggen die knooppunten in het oosten en in het westen van de provincie met elkaar verbindt. Deze zal bestaan uit twee ondergrondse pijpleidingen: één aan de noordzijde en één aan de zuidzijde.

Om de ontwikkeling van de drinkwaterverbinding toe te staan worden twee projectbesluiten genomen (voor elke pijpleiding een), met daaraan voorafgaand twee voorkeursbeslissingen³. Om het milieubelang volwaardig te kunnen meewegen bij de plan- en besluitvorming wordt ter voorbereiding van de voorkeursbeslissingen een plan-MER opgesteld en daarna voor de projectbesluiten een project-MER. Dit advies van de Commissie gaat, zoals toegelicht, alleen over het plan-MER. De NRD vermeldt dat de Commissie in de toekomst ook om advies gevraagd zal worden bij het plan-MER zelf en het project-MER.

Startgesprek

Op 9 juli 2026 heeft de Commissie met vertegenwoordigers van de provincie en Vitens gesproken. De provincie en Vitens hebben hierbij een nadere toelichting gegeven op het project en de NRD.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval Gedeputeerde Staten van Overijssel – besluit over de voorkeursbeslissingen voor de drinkwaterverbinding.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 4051 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

³ In de kennisgeving voornemen (12 mei 2026) is daartoe door Gedeputeerde Staten van Overijssel besloten, zie [deze link](#).

2 Beleidskader, nut en noodzaak en besluiten

2.1 Beleidskader

In het MER moet staan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant zijn voor de drinkwaterverbinding en of het project kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. De NRD noemt bijvoorbeeld de Beleidsnota Drinkwater 2021–2026, de Adaptieve strategie drinkwater (ASD) en de herijking van de ASD. De Commissie merkt op dat bijvoorbeeld ook het Nationaal Programma Bodem, Ondergrond en Grondwater (in ontwikkeling), het Nationaal Water Programma, en de omgevingsvisie en het Regionaal Waterprogramma (RWP) van Overijssel relevant zijn. Uit Europese wetgeving volgen randvoorwaarden, zoals de Vogel- en de Habitatrichtlijn, de Kaderrichtlijn Water en de Drinkwaterrichtlijn, en regelgeving over het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Breng ook relevant gemeentelijk beleid in beeld.

2.2 Nut en noodzaak en afbakening MER

Nut en noodzaak aannemelijk, maar niet kwantitatief uitgewerkt

De NRD beschrijft nut en noodzaak van de nieuwe drinkwaterverbinding. De Commissie begrijpt de aanleiding en de urgentie van de drinkwaterverbinding van west naar oost om de regio Twente van voldoende drinkwater te kunnen blijven voorzien.⁴ Voor de Commissie is aannemelijk dat deze verbinding in de toekomstige drinkwaterstrategie een zinvolle en wellicht essentiële rol zal spelen om het oosten van de provincie structureel van voldoende drinkbaar leidingwater te voorzien.⁵ In de NRD is een beschouwende, kwalitatieve, onderbouwing van nut en noodzaak voor de aanleg van deze drinkwaterleiding gegeven. Een kwantitatieve onderbouwing op basis van actuele informatie geeft meer duidelijkheid dan de verwijzingen naar de Adaptieve Strategie Drinkwater (ASD) die nu in de NRD staan.⁶ Ook draagt dat bij aan de zelfstandige leesbaarheid van het MER.

Breng hiertoe voor het verzorgingsgebied Twente de drinkwatervraag (huidige vraag, verwachte groei en vereiste reserve) en de drinkwaterbronnen (drinkwaterwinningen in Twente, leveringen vanuit Gelderland en Duitsland en de verwachte toekomstige ontwikkelingen hierin) voor het zichtjaar 2040 in beeld. Hieruit volgt het tekort aan drinkwatercapaciteit in Twente en daarmee de beoogde totaalcapaciteit van de verbindingen. Breng ook in beeld welke bestaande drinkwaterwinningen in West-Overijssel deze capaciteit gezamenlijk kunnen leveren binnen de vigerende vergunningen of dat hiervoor uitbreidingen van vergunningen of nieuwe drinkwaterwinningen nodig zijn. Nut en noodzaak zijn immers ook afhankelijk van de vraag of er voldoende drinkwater voor transport beschikbaar is.

⁴ Uit de beschikbare informatie blijkt dat de leveringszekerheid van drinkwater in de oostelijke delen van Overijssel onder druk staat en dat binnen afzienbare tijd maatregelen nodig zijn om ook in de toekomst voldoende drinkwater beschikbaar te hebben. Zie hiervoor het Regionaal Waterprogramma van Overijssel en de Adaptieve Strategie Drinkwater (Deltares).

⁵ Dit in tegenstelling tot een aantal insprekers dat in zienswijzen pleit voor een breder milieuonderzoek.

⁶ Meerdere zienswijzen vragen hier ook om.

Strategische vragen drinkwatervoorziening in Overijssel nog niet beantwoord

De Commissie adviseerde de provincie Overijssel bij de Drinkwaterwinning Salland Diep en het RWP om een brede en strategische afweging te maken over de wijze waarop de toekomstige drinkwatervraag wordt ingevuld, zowel qua infrastructuur als qua bronnen.⁷ De provincie heeft dit, voor zover de Commissie weet, nog niet integraal afgewogen en hierover nog geen besluiten genomen.⁸ Niet kenbaar is hoe het milieubelang tot nu toe, onder andere binnen het samenwerkingstraject ASD, een rol heeft gespeeld bij afwegingen over de toekomstige drinkwaterstrategie. Volgens de NRD zijn deze afwegingen en besluiten ook niet aan de orde in dit traject.

Omdat nut en noodzaak van de nieuwe drinkwaterverbinding aannemelijk zijn (mits dit kwantitatief wordt onderbouwd, zie de vorige paragraaf), begrijpt de Commissie de gekozen afbakening. Voor de navolgbaarheid adviseert ze om te beschrijven in welk traject en met welk besluit⁹ de provincie inzicht zal geven in (beleidsopties voor) de toekomstige drinkwaterstrategie, en de cumulatieve milieugevolgen van de totale drinkwatervoorziening.

2.3 Fasering, te nemen besluiten en te doorlopen procedures

De procedure voor de milieueffectrapportage wordt doorlopen voor een voorkeursbeslissing (plan-MER) en een projectbesluit (project-MER). De NRD stelt dat dit één procedure is in verschillende fasen. Dat zou kunnen betekenen dat uiteindelijk pas bij de terinzagelegging van het project-MER adviezen en zienswijzen op het eerder uitgevoerde plan-MER mogelijk zijn, zoals bij andere gefaseerde procedures soms het geval is. Het is belangrijk dat voor insprekers en adviseurs duidelijk is welke afwegingen in welke fase aan de orde zijn, zodat zij reacties kunnen geven die passen bij de betreffende fase.¹⁰ Licht daarom toe hoe deze procedure zich verhoudt tot de te nemen besluiten. Geef aan welke afwegingen in welke fase aan de orde zijn en wanneer zienswijzen mogelijk zijn.

3 Alternatieven en voorkeursalternatief

3.1 Alternatieven

De NRD beschrijft hoe Vitens tot de afbakening van de mogelijke noordelijke en zuidelijke tracés met een maximale werkstrookbreedte van 65 meter is gekomen voor het plan-MER. In hoofdstuk 3 van de NRD staat welke keuzes al gemaakt zijn. In paragraaf 3.4 staat hoe Vitens via een schetsontwerp tot de twee alternatieven per tracé is gekomen die zijn weergegeven in

⁷ Zie de twee adviezen van de Commissie over de Drinkwaterwinning Salland Diep (projectnummer 3703) en het toetsingsadvies over het omgevingseffectrapport bij de nieuwe omgevingsvisie van Overijssel en het Regionaal Waterprogramma (projectnummer 3517) via de website [Adviezen – Commissie mer](#).

⁸ Het gaat dan over de vraag welke rol verschillende drinkwaterbronnen in de toekomst zullen vervullen, waar drinkwaterwinning op lange termijn plaatsvindt en welke rol drinkwaterverbindingen, zoals uit de hier voorliggende NRD hebben om te komen tot een toekomstbestendige drinkwatervoorziening binnen de provincie.

⁹ Zoals een addendum op of herziening van het RWP.

¹⁰ Een inspreker wijst hier ook op in een zienswijze.

figuur 1 van dit advies. In bijlagen A1 en A2 van de NRD is dit proces deels nader toegelicht. Ook stelt de NRD dat in aanvulling hierop een milieuvriendelijk alternatief wordt onderzocht.

Onderbouwing alternatieven

De Commissie adviseert om in het MER een heldere toelichting op te nemen van de wijze waarop Vitens tot de alternatieven is gekomen. De beschreven trechtering in de NRD lijkt logisch. Zo zijn de basisuitgangspunten voor de verbindingen navolgbaar: het feit dat de leidingen van west naar oost lopen (par. 3.1 van de NRD), dat het gaat om twee verbindingen (par. 3.2 NRD) en dat de tracés langs bestaande knooppunten¹¹ lopen (par. 3.3 NRD).

In de NRD ontbreekt nog op twee punten informatie om definitief vast te stellen of de realistische, meest onderscheidende en meest zinvolle alternatieven in beeld zijn:

- **Onderbouwing en navolgbaarheid.** Zorg dat in het MER (op hoofdlijnen) beter te volgen is hoe Vitens tot de beschreven alternatieven is gekomen.¹² In de bijlagen van de NRD staat dat experts bij de totstandkoming van de alternatieven een mix van criteria hebben gebruikt: milieu, (uitvoerings-)technisch en financieel, die daarna nog eens onderling zijn gewogen. Hiermee zijn scores toegekend aan zes potentiële routes per deeltraject (noord en zuid). Beschrijf in algemene zin de wijze waarop de scores tot stand zijn gekomen. En beschrijf hoe van de zes varianten tot twee alternatieven is gekomen. Neem daarnaast in het MER heldere kaarten op met de gebieden die Vitens wil gebruiken of vermijden en de onderbouwing daarvan.
- **Actuele milieu-informatie, waaronder archeologie.** Om te voorkomen dat de alternatieven uiteindelijk niet- of lastig mitigeerbare milieueffecten veroorzaken, is het belangrijk om al bij de afbakening van de alternatieven actuele milieu-informatie te betrekken. Motiveer daarom dat de alternatieven zijn samengesteld op basis van actuele milieu-informatie. Specifiek signaleert de Commissie op basis van de NRD dat de informatie over archeologie verouderd is. De NRD baseert de optimale ligging vanuit archeologie op de Archeologische monumentenkaart (WFS 2014) en de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden 2008. Gemeentelijke archeologische verwachtings- en waardenkaarten geven actuelere en meer locatie-specifieke informatie.¹³ Beoordeel daarom in hoeverre de meest optimale ligging gebaseerd op de gemeentelijke kaarten afwijkt van de voor het schetsontwerp gebruikte kaarten en stel de voorgestelde alternatieven hier zo nodig op bij. Houd hierbij ook rekening met middelhoge archeologische verwachtingswaarden.

Milieuvriendelijk alternatief in plan-MER

De NRD stelt dat in het MER 'voor het noordelijke en het zuidelijke tracé aanvullend elk een milieuvriendelijk alternatief beoordeeld' wordt. Hiervoor wordt 'het alternatief dat in het plan-MER het meest gunstig scoort op milieuaspecten, zodanig geoptimaliseerd dat negatieve milieueffecten zoveel als redelijkerwijs mogelijk worden weggenomen.'¹⁴ De Commissie begrijpt dat dit leidt tot een volwaardig, afzonderlijk milieuvriendelijk alternatief voor ieder tracé in het MER. Deze alternatieven worden dan vergeleken met die van Vitens.

¹¹ De NRD omschrijft dit als 'locaties in het netwerk waar een nieuwe hoofdverbinding noodzakelijkerwijs langs moet lopen, omdat ze hydraulisch, operationeel, ruimtelijk en strategisch de logische punten vormen om drinkwater te verzamelen, te verdelen of af te leveren'.

¹² Een aantal zienswijzen pleit hier ook voor.

¹³ Meerdere zienswijzen wijzen ook op het belang van het betrekken van actuele en locatie-specifieke informatie op dit punt.

¹⁴ Zie pagina 20 van de NRD.

De Commissie waardeert de keuze om te zoeken naar een milieuvriendelijk alternatief¹⁵, maar stelt deels een andere aanpak voor. Ze verwacht dat aanzienlijke milieueffecten binnen de alternatieven van Vitens vrijwel volledig voorkomen kunnen worden via optimalisaties en mitigerende maatregelen binnen en buiten de 250 meter-zone.¹⁶ Als dat zo is, dan kan het plan-MER daarop focussen en zo toewerken naar de meest milieuvriendelijke routes inclusief milieuvriendelijke uitvoeringswijzen ('ontwerpend onderzoek'). Als bijvoorbeeld blijkt dat er op bepaalde locaties of tracédelen geen optimalisaties of mitigerende maatregelen mogelijk zijn om aanzienlijke milieueffecten te voorkomen, dan kan specifiek daar wellicht beter naar gedeeltelijke aanpassingen van tracés worden gezocht. De Commissie verwacht dat op die manier de meest milieuvriendelijke routes en uitvoering in beeld komen.

Deze aanpak zal waarschijnlijk minder milieuonderzoek vragen dan het afzonderlijk beoordelen van een milieuvriendelijk alternatief per tracé en het vergelijken met de andere alternatieven. Zorg wel dat dit proces in dat geval goed te volgen is in het MER. Het is ook essentieel om het onderzoek naar optimalisaties niet te beperken tot de opties binnen 250 meter aan weerszijden van de transportassen.

3.2 Voorkeursalternatieven

Maak helder op basis van welke criteria de VKA's voor het noordelijke en zuidelijke tracé gekozen gaan worden. Beide VKA's worden samengesteld uit verschillende (milieuvriendelijke) tracé-alternatieven in combinatie met keuzes over uitvoeringswijze en mitigerende maatregelen. De Commissie adviseert om voor beide VKA's een samenvattende tabel op te nemen met de milieueffecten, zodat deze expliciet in beeld zijn gebracht als basis voor het te nemen besluit (voorkeursbeslissing).

4 Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

4.1 Effectbeoordeling algemeen

In de NRD ontbreken beschrijvingen en duidelijk kaartmateriaal van de ligging van de voorgestelde alternatieven ten opzichte van gevoelige gebieden en milieuthema's, zoals natuurgebieden, de opbouw van het bodem- en watersysteem en archeologisch waardevolle gebieden. De Commissie kan daardoor in dit advies niet goed ingaan op (locatie-)specifieke milieu-aandachtspunten.

¹⁵ Dit kan ook tegemoetkomen aan zorgen van omwonenden en andere organisaties die in de zienswijzen pleiten voor een zoektocht naar manieren om gevoelige gebieden of bepaalde functies te ontzien.

¹⁶ Volgens paragraaf 4.1 van de NRD gaat het om een leiding met een diameter van ongeveer 0,5 meter, waarbij de onderzijde ligt op een diepte van ongeveer 1,5 meter beneden maaiveld. De bodemopbouw is overwegend zandig en na ontgraving wordt hetzelfde materiaal in de sleuf teruggezet. Ook als bij de open ontgraving scheidende lagen worden doorsneden, kan dat in de uitvoering goed hersteld worden. Bij de definitieve beoordeling is het betrekken van actuele informatie over archeologische verwachtingswaarden essentieel, om de ontgravingsdiepte en de verwachte diepteligging van archeologische waarden tegen elkaar af te kunnen zetten.

Tegelijkertijd beschreef de Commissie in paragraaf 3.1 haar verwachting dat de milieueffecten, vanwege de kenmerken van het project, over het algemeen relatief beperkt en te mitigeren zullen zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor thema's als natuur, bodem en water. Waarschijnlijk zullen de milieueffecten alleen op specifieke locaties onderscheidend zijn.

De Commissie adviseert daarom om in deze fase te focussen op de verwachte aanzienlijke en onderscheidende milieueffecten en de specifieke locaties waar milieuknelpunten kunnen optreden, inclusief risico's voor de uitvoerbaarheid binnen de wet- en regelgeving. Dit past ook bij het doel van het plan-MER: het meewegen van het milieubelang bij het kiezen van twee VKA's. Uitgangspunt kan zijn dat de ernst van de milieueffecten (en daaruit voortvloeiende risico's voor de uitvoerbaarheid) én de mate waarin effecten tussen de alternatieven onderscheidend zijn, in beeld moeten zijn om VKA's te kiezen.

Maak in het MER vooral zichtbaar op welke locaties welke milieueffecten verschillen tussen de alternatieven en in hoeverre deze effecten te voorkomen zijn met optimalisaties en mitigerende maatregelen. Dit kan op basis van GIS-analyses. Andere milieueffecten kunnen kwalitatief en op hoofdlijnen in beeld worden gebracht. De Commissie geeft in de volgende paragrafen specifieke adviezen over milieuthema's.

De Commissie merkt op dat de NRD niet beschrijft wat de waarschijnlijke levensduur van de transportleidingen is. Dit is belangrijke informatie, omdat dit bepaalt of tussentijdse vervanging nodig is en daardoor na afloop van de levensduur opnieuw een 'aanlegfase' nodig is. Neem dit mee in het MER bij het beoordelen van de milieueffecten.

4.2 Natuur, bodem en water

De Commissie wijst erop dat in een MER alle aanzienlijke effecten op de natuur in beeld gebracht moeten worden, en niet alleen effecten op de beschermde natuur.¹⁷ Dit betekent bijvoorbeeld dat ook rekening gehouden moet worden met effecten op het NNN, bijvoorbeeld als het gaat om grondwatersituaties en stikstofdepositie in de aanleg- en gebruiksfase. Toets wat de omvang hiervan is en wat de gevolgen zijn voor NNN- en Natura 2000-gebieden.

Om een goede basis te geven voor de effectbeoordeling is eerst een algemeen beeld van de natuur nodig, inclusief de verschillende samenhangende deelgebieden in het studiegebied. De tracés zoeken elk een weg vanuit het IJsseldal om de stuwwal van de Sallandse Heuvelrug heen, naar Oost-Twente. Ze doorkruisen natuurgebieden met verschillende kenmerken, zie het grijze kader hierna.

Gebiedskenmerken deelgebieden Overijssel

Het landschap van het IJsseldal naar Oost-Twente kent een geleidelijke overgang van het open, laaggelegen rivierenlandschap van de IJssel naar een hoger en kleinschaliger dekzandlandschap. In het IJsseldal bepalen uiterwaarden, oeverwallen, komgronden en waterlopen de landschappelijke structuur. De ondergrond bestaat hier uit afzettingen van de Rijn, waardoor hier grote watervoerende pakketten aanwezig zijn die ook gevoed worden vanuit de Veluwe. Richting Twente neemt de invloed van dekzandruggen en beekdalen toe, en vooral de hogere gronden van de verschillende stuwwallen (Sallands Heuvelrug, Ootmarsum, Oldenzaal) bepalen hier het landschap. Het landschap van

¹⁷ Enkele zienswijzen wijzen hier ook op.

landbouwgronden, houtwallen, bosgebieden en kleinschalige beekdalen, kent echter ook belangrijke relicten van voormalige hoogveengebieden zoals het Engbertsdijksveen.

De effectbeoordeling in het MER moet rechtdoen aan deze verschillen tussen deelgebieden en de kenmerkende landschapstypes erin.¹⁸ Beoordeeld daarom risicogericht of de aanleg en instandhouding van de drinkwatertransportleidingen op punten tot negatieve ecologische, (geo)hydrologische en cultuurhistorische effecten leidt. Onderzoek hiermee of er risico's bestaan voor drinkwaterwinningen, grondwaterafhankelijke natuur en Natura 2000/NNN.^{19,20} Daarbij ligt de aandacht dus niet alleen op de Natura 2000-gebieden en hun soorten en habitattypen²¹, maar op het NNN als geheel, en de relatie met de diverse categorieën van leefgebieden van soorten, en waardevolle landschapselementen waaronder cultuurhistorische (beschermde) landschappen.

Motiveer op grond van deze risicobeoordeling specifiek voor de VKA's dat ze uitvoerbaar zullen zijn binnen de kaders van de regels over het Natuurnetwerk Nederland en Natura 2000 (een 'voortoets' en/of 'Passende beoordeling' op het abstractieniveau van een voorkeursbeslissing en in het uiterste geval specifiek voor Natura 2000 een inschatting van de haalbaarheid van een ADC-toets²²).

4.3 Archeologie

Beschrijf de effecten op archeologische (verwachtings)waarden tijdens zowel de aanlegfase als de gebruiksfase. Betrek daarbij ook de globale diepteligging van de verwachte archeologie en leg dwarsverbanden met effecten die onder bodem en water worden gesignaleerd en die van invloed kunnen zijn op de conditie van archeologische resten. Naast de effecten van de aanleg van de waterleidingen zelf, zijn bijvoorbeeld zetting, verandering van grondwaterstanden en beïnvloeding van grondwater door bemaling denkbaar. Houd rekening met het feit dat dergelijke effecten zich in een groter gebied dan het plangebied kunnen voordoen. Besteed ook aandacht aan de wijze waarop effecten op archeologische verwachtingswaarden voorkomen, gemonitord of gemitigeerd kunnen worden.

Baseer de afweging op recente inhoudelijke bronnen zoals archeologische verwachtingskaarten, niet op beleidsdocumenten die een vertaling daarvan zijn.

¹⁸ Een landschapsecologische systeemanalyse (LESA) kan worden gebruikt om de analyse uit te voeren. Voor watersystemen kan een aquatisch ecologische systeemanalyse worden toegepast. Bij deze analyses worden mogelijke drukfactoren op de natuur bepaald, zoals stikstof, water, bodem en klimaatverandering. Deze thema's zijn met elkaar verbonden en hebben invloed op elkaar. Door middel van een systeemanalyse kan de huidige toestand van het systeem worden vastgesteld, evenals de belangrijkste drukfactoren en bepalende (gebieds)processen. Verdere analyse kan leiden tot een beter begrip van de omvang en belangrijkheid van deze factoren, waarmee de huidige toestand van het systeem kan worden verklaard.

¹⁹ Meerdere zienswijzen wijzen ook op de dwarsverbanden tussen deze milieuthema's.

²⁰ Zie in de storymap voor de Landgoederenzone Olst-Deventer, die al een groot deel van het studiegebied bestrijkt: [LESA Landgoederenzone Deventer](#).

²¹ Benut hiervoor de (eventueel) beschikbare informatie uit bijvoorbeeld de natuurdoelanalyses Natura 2000.

²² De ADC-toets bestaat op grond van artikel 10.24, tweede lid, Besluit kwaliteit leefomgeving uit de volgende vragen: A: is er een alternatieve oplossing voorhanden? D: dient de activiteit een dwingende reden van groot algemeen belang? C: zijn compenserende maatregelen mogelijk om de gevolgen teniet te doen?

5 Overige aspecten

5.1 Onzekerheden, monitoring en evaluatieprogramma

De NRD benoemt dat in het *project-MER* een aanzet wordt opgenomen 'hoe in de praktijk daadwerkelijk optredende effecten na realisatie gemonitord kunnen worden'. De Commissie onderschrijft het belang van monitoring, en benadrukt dat een beschrijving van de voorgenomen monitoringsmaatregelen ook een verplicht onderdeel is in een *plan-MER*.²³

Geef in het MER een aanzet tot een monitoringsprogramma en de mitigerende maatregelen die 'achter de hand' zijn om tussentijds bij te sturen. Het MER moet hiertoe de milieuaspecten benoemen waarvoor effectschattingen erg onzeker zijn of waarover onvoldoende gegevens beschikbaar zijn. Spits de bespreking toe op milieuaspecten die in de verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van het tekort kunnen worden beoordeeld en hier in het project-MER nader op ingegaan kan worden. Geef ook aan of en hoe belangrijke, ontbrekende informatie op korte termijn kan worden ingevuld.

5.2 Vorm en presentatie

De vergelijking van de alternatieven verdient bijzondere aandacht en beter (online raadpleegbaar) kaartmateriaal dan in de NRD is opgenomen.²⁴ Presenteer de vergelijking bij voorkeur met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Zorg voor:

- een zo beknopt mogelijk MER, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdttekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst;
- recent, goed leesbaar kaartmateriaal met duidelijke legenda.

5.3 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven daarvoor;
- de belangrijkste effecten voor het milieu van de alternatieven, de onzekerheden en leemten in kennis die daarbij aan de orde zijn;
- de vergelijking van de alternatieven.

²³ Een aantal zienswijzen benoemt ook het belang van monitoring.

²⁴ Beter leesbaar en gedetailleerder kaartmateriaal zal tegemoet aan de zienswijzen van een aantal insprekers.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van het voornemen heeft de werkgroep op 9 juli 2026 met vertegenwoordigers van de provincie en Vitens gesproken. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Lidwien Besselink
dr. Peter van der Molen
mr. Roel Sillevius Smitt (secretaris)
ir. drs. Samy Ouahsine (secretaris)
dr. Sigrid van Roode
drs. Liesbeth van Tongeren (voorzitter)

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

De NRD is opgesteld als onderzoeksopzet voor het MER voor twee voorkeursbeslissingen (provinciale projectprocedure), maar ook voor de uitwerking in provinciale projectbesluiten. Dit advies gaat uitsluitend over het op te stellen MER voor de voorkeursbeslissingen.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Uit [Bijlage V van het Omgevingsbesluit](#) onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Om het milieubelang volwaardig te kunnen meewegen bij de plan- en besluitvorming wordt ter voorbereiding van de voorkeursbeslissingen een plan-MER opgesteld en daarna voor de projectbesluiten een project-MER.

Bevoegd gezag besluiten

Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel.

Initiatiefnemer besluiten

Vitens voor de projectprocedure.

Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel specifiek voor de voorkeursbeslissing binnen deze procedure.

Bevoegd gezag mer-procedure

Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag tot en met 20 augustus 2026 heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [4051](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de Milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e info@commissiener.nl
w commissiener.nl